

Вимірювання кореляційного зв'язку між показником трансформації соціально-трудова відносин, що виникають у зв'язку з винагородою за працю, та показником ефективності інноваційної діяльності наведено в табл. 2.

$$\rho = 1 - \frac{6 \times 13,5 + 0,5}{8^3 - 8} = 0,838.$$

Значення коефіцієнта рангової кореляції свідчить про наявність прямого і високого рівня зв'язку між показником трансформації соціально-трудова відносин, що виникають у зв'язку з винагородою за працю, та показником ефективності інноваційної діяльності.

$$t_p = 0,838 \sqrt{\frac{8-2}{1-0,7}} = 3,8$$

Табличне значення t-критерію Стьюдента при заданому рівні значущості 0,05 і $n - 2 = 6$ ступенях вільності рівне $t_{таб} = 2,447$. Оскільки розрахункове значення більше табличного: $t_p > t_{таб}$, то робимо висновок, що істотність зв'язку доведена.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, за результатами нашого дослідження підтверджують необхідність зміни підходів до проектування основної заробітної плати, а також важливість немате-

ріального стимулювання з метою розбудови нової моделі соціально-трудова відносин. Встановлено тісний кореляційний зв'язок між показником трансформації соціально-трудова відносин, що виникають у зв'язку з винагородою за працю, та показником ефективності інноваційної діяльності. Це означає, що активізація трансформації соціально-трудова відносин, що виникають у зв'язку з винагородою за працю, позитивно впливатиме на інноваційну діяльність підприємств.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія / [А.М. Колот, О.А. Грішнова та ін.]; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Колота. – К.: КНЕУ, 2012. – 501 с.
2. Цимбалюк С.О. Компенсаційна модель винагороди за працю: теоретико-методологічні та прикладні аспекти: монографія / С.О. Цимбалюк. – К.: КНЕУ, 2014. – 359 с.
3. Єріна А.М. Статистика: підручник / А.М. Єріна, З.О. Пальян. – К.: КНЕУ, 2010. – 351 с.
4. Руденко О.М. Система показників ефективності інноваційної діяльності підприємства / О.М. Руденко // Економіка та соціум: сучасний фундамент розвитку людства: зб. матеріалів Міжнарод. конф. (31 жовтня 2016 р.) – Лейпциг: Університет Лейпцигу, 2016. – С. 160-162.

УДК 314.882

Хромова Д.Д.

студентка

*Інституту міжнародних відносин
Національного авіаційного університету*

Антоненко К.В.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри МЕН і бізнесу

*Інституту міжнародних відносин
Національного авіаційного університету*

ПРОБЛЕМИ ДЕМОГРАФІЧНОГО СТАНУ УКРАЇНИ

У статті розглянуті основні демографічні показники (рост, смертність, міграція та інші), затронуті основні проблеми української еміграції, смертності, захворювань у країні. Розглянуто погіршення демографічної ситуації 2014-2015 років, а також витоки української міграції та утворення українських діаспор за кордонами країни.

Ключові слова: міграція, еміграція, імміграція, демографія, криза, діаспора, смертність, коефіцієнт смертності, бідність, політика, екологія.

Хромова Д.Д., Антоненко К.В. ПРОБЛЕМЫ ДЕМОГРАФИЧЕСКОГО СОСТОЯНИЯ УКРАИНЫ

В статье рассмотрены основные демографические показатели (рост, смертность, миграция и т.д.), затронуты основные проблемы украинской эмиграции, смертности, болезней в стране. Рассмотрено ухудшение демографической ситуации 2014-2015 годов, а так же прослежены истоки украинской миграции и образования украинских диаспор за пределами страны.

Ключевые слова: миграция, эмиграция, иммиграция, демография, кризис, диаспора, смертность, коэффициент смертности, бедность, политика, экология.

Khromova D.D., Antonenko K.V. DEMOGRAPHIC CRISIS OF UKRAINE

The main demographic indicators (growth, mortality, migration, etc.) are considered in the article, the main problems of Ukrainian immigration, mortality, diseases in the country are touched upon. The deterioration of the demographic situation in 2014-2015 is considered, as well as the sources of Ukrainian migration and the formation of Ukrainian diasporas outside the country.

Keywords: migration, emigration, immigration, demography, crisis, diaspora, mortality, death rate, poverty, politics, ecology.

Постановка проблеми. Демографічна ситуація в країні тісно пов'язана з економікою: коли економічний рівень країни є стабільним та позитивним – кількість населення країни збільшується не тільки за рахунок власного населення, а й ростуть потоки імі-

грантів. В Україна економічна та демографічна ситуація знаходиться на кризовому рівні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням демографічного стану України, чисельності та причинами міграції присвячені труди таких

вчених як Рудницький О.П., Левчук Н.М., Шевчук П.Є., Ковбасюк А.Б., Малиновська О.А., Ткаченко Л.Г., Каленюк І.С., Ямковий В.А.

Постановка задачі. Метою дослідження є аналіз смертності, міграції населення, а також рівня захворюваності та вплив цих факторів на демографічний стан України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Демографічний стан будь-якої країни є досить вагомим показником її існування та подальшого розвитку у економічному, політичному, соціальному та культурному планах. Кожна країна всіма зусиллями намагається тримати демографічний баланс, коли народжуваність, міграція та смертність є в нормі, для попередження таких проблем як перенаселення країни, старіння нації, відтік мігрантів та інше. Тримання під контролем таких природних явищ є основою успіху для держави.

Населення країни, його розвиток, соціальне, економічне, політичне та інше почуття є визначальною ознакою суспільства в цілому, основоположною рисою могутності держави. Саме за цієї причини демографічна сфера завжди була об'єктом уваги політиків, статистів та громадськості.

Демографія – це насамперед наука, що вивчає закономірності відтворення населення. Метою демографії є, насамперед, вивчення кількості населення, його склад за віковими, статевими та іншими параметрами. З точки зору економіки, демографія розглядає також трудовий, робочий потенціал груп та всього населення в цілому. Демографія – стародавнє вчення, бере свої корні ще з стародавньому світі, коли вже існувала потреба до ведення даних про населення окремого селища чи міста, але своє ім'я вона отримала тільки у ХІХ столітті.

Демографічний стан – сукупність показників народжуваності, смертності, міграції. Сучасна демографічна ситуація в Україні викликає велике занепокоєння і тому є причина: скорочення чисельності населення, зниження народжуваності і середньої тривалості життя, від'ємне сальдо міграції. ці всі показники становляться характерними ознаками сучасних демографічних тенденцій України. Доречно буде вказати, що ці тенденції мають своє історичне коріння. За оцінками науковців, негативна демографічна ситуація утворилась за причини постійних економічних та політичних подій: перша та друга світові війни, голодомори (1921, 1932-1933, 1947 роки), масові репресії 30-50-х роки ХХ століття, Чорнобильська катастрофа, Перебудова 1985-1991 років, котра повела за собою стагнацію в економіці, політичну, економічну кризу, негативні явища в духовній сфері суспільства.

У свою чергу, «демографічна криза – глибоке порушення відтворення населення, що загрожує самому його існуванню». У річні епохи існували різні причини настання демографічних криз. Серед них виділяють: війни, епідемії, голодування. обумовлений цими причинами високий рівень смертності призводив саме до скорочення популяції деяких міст, країн, регіонів світу. В деяких ситуаціях, також призводив до повного обезлюднення територій. У сучасному світі до демографічної кризи призводить також погана екологія, соціальний, культурний, економічний рівень країни чи регіону, а також рівень вживання алкоголю, нікотину та наркотичних речовин.

В Україні, у порівнянні з 2010 роком, скоротилась кількість населення. У 2010 році чисельність населення була на рівні 45 778,5 тис. чоловік, в 2011 році – 45 633,6 тис. чол., 2012 –

45 553,0 тис. чол., 2013 – 45 439,8 тис. чол., 2014 – 45 426,2 тис. чол., 2015 – 42 746,05 тис. чол., 2016 – 42 584,5 тисяч чоловік. Виходячи з цих даних бачимо, що з 2010 по 2014 рік кількість населення України була на одному рівні, маючи мало помітні коливання, але у період з 2014 по 2016 рік країна втрачає 6,26% від всього населення (рис. 1).

Рис. 1.

Причиною скорочення населення стала скрутна економічна і політична ситуація в країні: війна, економічна криза, соціальні проблеми – все це стає причиною підвищення рівню смертності а також міграції за кордон за різними причинами (втрата робочого місця, бідність, дискримінація за політичними поглядами та інше). Також варто брати до уваги факт, що внаслідок політичного стану країни, багато людей загинули на території проведення антитерористичних операцій (більше 10 тисяч осіб).

Як і в інших країнах світу, міграція українців прив'язана до показників ВВП своєї країни: коли рівень ВВП падає, відмічається підвищення кількості мігрантів і навпаки: коли рівень ВВП підіймається, кількість мігрантів скорочується. Ці данні напряму залежать один від одного, тому що громадяни кожної країни прагнуть до кращого життя і в деяких ситуаціях, вони змушені по кидати свою країну за для пошуку кращої долі. Якщо порівняти рівень ВВП з рівнем міграції в Україні, то можна побачити, що починаючи з 2013 року, коли рівень ВВП почав падати, рівень міжнародної міграції українського населення підвищився в майже однаковому темпі. Згідно цих даних, Українській державі слід всі свої сили повернути на підвищення економічного рівню, за для підвищення кількості населення, та зменшення рівня емігрантів (рис. 2).

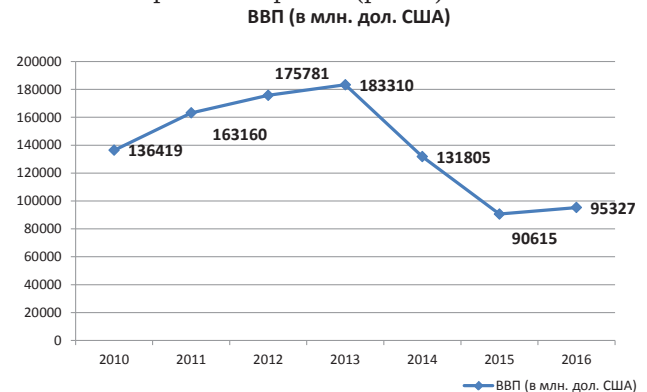

Рис. 2.

Прагнучи до кращого життя громадяни України змушені покидати свою державу. Знаходять своє місце майже всі види міграції – постійна, мятникова (вахтові, сезонні), організовані та неорганізовані (рис. 3).

Рис. 3.

Велика кількість мігруючих є спеціалістами у різних галузях. За даними Міжнародної організації з міграції, в секторі працівників з України найбільше місце займають будівельники (чоловіки) та у догляді за літніми людьми, дітьми (жінки) (рис. 4).

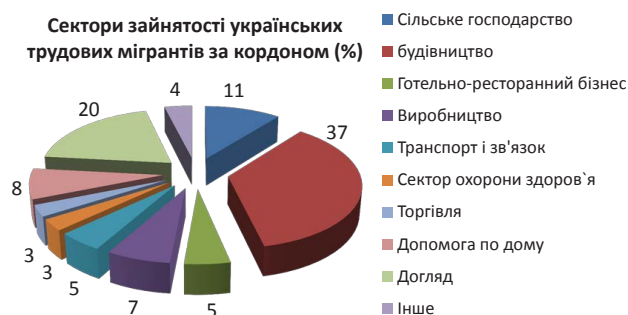

Рис. 4.

Найпопулярнішим місцем для міграції, у більшості випадках стають країни, з якої граничить країна мігранта. У випадку з українськими мігрантами це твердження вірне на 100%. Найбільша кількість українських громадян виїхавши зі статусом біженця значиться у Російській Федерації (746,5 тис.), Білорусі (81,2 тис), Польщі (3,6 тис.), а також у дещо віддалених країнах від України – Німеччині (4,6 тис), Італії (2,96 тис.), Швеції (1,96 тис.) та Франції (1,76 тис.).

За даними перепису зарубіжних країн є від 8,2 млн. до 20 млн (за різними оцінками) людей українського походження, які проживають за кордоном. Налічується 4 хвили масової міграції українців, котрі починаються з кінця XIX століття і закінчуються у кінці XX століття. В 1895-1913 роках триває перша хвиля, у якій близько 10% населення (близько 1,6 мільйона чоловік) Західної України емігрували до Нового Світу. Друга хвиля міграції відбулася у міжвоєнний період. В результаті невдачі національно-визвольної революції 1917-1920 років, існуюча економічна еміграція почала супроводжуватись також і політичною еміграцією. Таким чином, як мінімум один мільйон виселених із селищ (для розвитку віддалених районів) були вигнанні під час колективізації в інші райони СРСР. Третя хвиля еміграції була викликана саме Другою світовою війною та її наслідками. Еміграція Західної частини України була викликана майже повністю політичними чинниками, але на сході причини еміграції склалися з декількох компонентів: репресивна депортація противників радянського режиму, «ненадійного» населення з анексованої території СРСР, який є складовою частиною західної України (в період 1939-1940 років, до одного мільйона людей були депортовані, в 1944-1952 роках – понад 200 тисяч осіб), а також був організований напрямок робочої сили для розвитку

цінних земель, видобутку природних ресурсів в Сибір та Далекий Схід Росії. Наприкінці XX століття відбувається четверта хвиля еміграції, в результаті якої вже стали українські діаспори значно збагатилися. Нові діаспори утворилися в країнах, де раніше майже не було українців, особливо в південній частині Європи.

На даний час, най більші українські діаспори значяться у Російській Федерації (1,93 млн осіб), Канаді (1,21 мільйона осіб), Сполучених Штатах Америки (0,9 мільйонів), Бразилії (0,5 мільйонів), Молдові (0,47 млн.), Казахстані (0,33 млн.), Аргентині (0,3 млн.) та у Італії (0,23 мільйона осіб).

За даними Центрального Розвідувального Управління, Україна займає місце у рейтингу смертності серед країн. Для порівняння: на першому місці рейтинг знаходиться країна у Південній Африці – Королівство Лісото з коефіцієнтом смертності 14,90 смертей на 1000 чоловік; на другому місці посіла Болгарія – 14,50; третє місце – Литва – 14,50. Показник України – 14,40 смертей на 1000 чоловік. На останньому місці Катар – 1,50 смертей на 1000 осіб.

Аналізуючи динаміку коефіцієнту смертності в Україні, можемо зробити позитивне заключення: у порівнянні з 2010 роком, смертність в Україні на тисячу чоловік впала, що свідчить про незначне підвищення рівня життя в Україні. Станом на 2011-2015 маютья невеликі коливання, та у 2016 році бачимо спад смертності. Тобто не виключається можливість і подальшого спаду коефіцієнту смертності в Україні, за умов стабільної економіки, відсутності скрутних політичних випадків та гармонійного соціального та культурного стану країни та населення, а також зменшення рівня бідності в Україні (рис. 5).

Динаміка коефіцієнту смертності в Україні (на тис. осіб)

Рис. 5.

Причиною такого великого коефіцієнту смертності в Україні є не тільки політичні та економічні вади країни, але й зовнішні та внутрішні фактори. До внутрішніх факторів відносять хвороби. Середній переломний вік середньостатистичного українця, у якому причинами смерті стають захворювання – 40 років. До настання цього віку люди, частіше за все, поминають внаслідок зовнішніх причин, до яких відносять нещасні випадки, самогубства (за 10 років 94,3 тис осіб), дорожньо-транспортні події (у середньому 7,6 тис осіб на рік), вбивства (приблизно 3,3 тисячі щорічно).

Якщо розглянути внутрішні причини, які складають 93% від загальної смертності, то можна побачити, що 67% від всіх смертей за внутрішніми причинами займають саме смерті від хвороб системи кровообігу; 14% – пухлини і онкологічні захворювання; 5% – хвороби травлення; 2% – хвороби дихання; 2% – інфекції та інші.

Причиною такої смертності від захворювань є, насамперед, погана екологія, бідність (велика кількість хворих не мають змоги оплачувати собі ліку-

вання), розвинений культ прийому алкоголю та паління в Україні, за причини якої виникає така велика кількість онкологічних захворювань, проблем із системою кровообігу (від суди інфаркти, інсульти).

Україна б'є рекорди і по кількості перерваної вагітності, котрі на 15-17% завжди були вищими за європейські. В Україні щорічно здійснюється в середньому 200-250 тисяч штучних переривань вагітності, що впливає на загальний показник народжуваності та населення.

Висновки із проведеного дослідження. Демографічний стан України знаходиться у скрутному стані. Дуже багато факторів впливають на українську міграцію, народжуваність, смертність. Деякі фактори є унікальними, але, в більшості, вони є схожими та від них усіх залежить демографічний стан країни: погана екологічна ситуація, політична сфера країни, економіка та рівень бідності, культурні та соціальні фактори, котрі з молодих віків прививають культ алкоголю та паління, а також дискримінацію до «інших» людей чи груп. Також значною мірою на населення впливають і історичні факти – репресії, голодомори, аварія на Чорнобильській електростанції, дві війни. Завдяки цим факторам, за кордоном України сформувалися значні українські діаспори

(більші українські діаспори значаться у Російській Федерації (1,93 млн осіб), Канаді (1,21 мільйона осіб), Сполучених Штатах Америки (0,9 мільйонів), Бразилії (0,5 мільйонів), Молдові (0,47 млн.), Казахстані (0,33 млн.), Аргентині (0,3 млн.) та у Італії (0,23 мільйона осіб)).

Україна займає високе місце (4) у рейтингу ЦРУ за смертністю населення, маючи коефіцієнт 14,40. Це є дуже поганим показником, в який закладається велика сукупність зовнішніх (нещасні випадки, ДТП та ін.) та внутрішніх факторів (захворювання). Не можна не вказати, що кількість внутрішніх факторів значно переважає над зовнішніми, що свідчить про вади у медичній, економічній системі України, а також о поганій екології та культурі паління і алкоголізму, котрий прививається соціумом з дитинства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. www.ukrstat.gov.ua – офіційний сайт Державного комітету статистики.
2. www.iom.org.ua – офіційний сайт Міжнародної організації з міграції
3. www.minfin.com.ua – офіційний фінансовий портал